

איש את"א

אתה פנית אלי בהתרגשות גדולה. אתה טאשים אותי בכך שבכמה מאמרים, אותם כתבתי עם קבלתו של חוק לשון הרע, „הורדתי מאשכול חמישה מנדאטים“. אתה טוען שבכך אני סולל את הדרך בפני דיקטטורה של בן-גוריון.

אתה אומר ש„בשעה גורלית זו חייבים הכל להתלכד מאחורי אשכול, למרות כל ליקוייו, כי רק הוא מסוגל להציל את הדמוקרטיה הישראלית“.

אתה תובע תשובה ברורה. אתה לך תשובה ברורה. אך ננוח-נא להתרגשות הגדולה ונדבר בהגיון קר.

★ ★ ★

קודם כל, עמנואל, אני רוצה לברך אותך על הצטרפותך לחיים הפוליטיים. אני עוד זוכר כיצד לעגת לחברי ולי, הלוחמים בזירה זו מאז שחר נעוריינו. טוב שגם אנשים כמוך מגיעים

האם זה נכון?

לפני תשע שנים, ערב מיבצע-סיני, פתח העולם הזה, בגיליון היסטורי, בהתקפת-המצח הראשונה על קבוצה זו. הוא טען כי בן-גוריון חותר לדיקטטורה אישית. הוא גילה כי מאחוריו התגבשה בחשאי קבוצה מגורשת של צעירים, המבקשים להקים במדינה מישטר טוטאליטארי. הוא זיהה כחברי קבוצה זו את שמעון פרס, טדי קולק, יוסף אלמוג, גי, יגאל ידין, אהוד אבריאלי ועוד. (את משה דיין לא יכולנו לזהות, מטעמי צנוורה, מאחר שיהיה אז כרמטכ"ל).

גילוינו עוררו או גל של מחאה והסתייגות. עסקני מפא"י, ובראשם לוי אשכול, אמרו שזוהי השמצה גסה. הציבור הנאור, המכובד, ראה בגילויים אלה הגזמות פרוצות, מוצרים של דמיון חולני.

גם אתה, עמנואל — אם תשים את דרך על לבך, התכחיש שיש חשבת או כי אנחנו ממצאים פני

כאשר התגרינו בהם לראשונה, הם חלשו על המדינה. בידיהם היו רוב מכשירי השליטה: המשטרה ומנגנון-החושך, הצבא ומערכת-הבטחון, המימשל הצבאי ומנגנון-המדינה, הרדיו ורוב העתונות, בתוספת אחיזה ניכרת בכלכלה ובהסתדרות.

מה עצר בעדם מלהגשים את המזימה? לא לוי אשכול, ולא כל מנהיגי מפא"י. עצרו אותם כוחות-ההתנגדות הטמונים ביציבור הישראלי, בהסתדרות ובהתיישבות היעדרת. עצרה אותם מלחמת-הגרילה העקשנית של השבועון המסויים, שגייס כוחות אלה. עצר אותם הכשיון הפוליטי המדהים של מיבצע-סיני. עצרו אותם, אולי, גם שריידי המעצרים הפנימיים של דויד בן-גוריון עצמו, החושב את עצמו לדמוקראט.

על כל פנים — הם נעצרו. ומאז הם נמצאים בירידה מתמדת.

פרשת-לבון קיצצה את כנפיהם. התפטר רות בן-גוריון, הישארותו במיעוט במפא"י ופרישתו — כל אלה כמעט סתמו עליהם את הגולל המדיני.

כיום זוהי מפלגה קטנה-יחסית. אופייה ידוע ברבים, והיא לא תוכל לחרוש מוזות בסתר. אין לה שום אפשרות לבצע הפיכה צבאית או אורחית. היא יכולה להיות רק אופוזיציה חסרת-אונים, או חלק מקואליציה.

אם כן, מה הבהלה הנוראה? אתה, עמנואל, שלא נבהלת מדי

סכנה כה נוראה, הבה ונתבונן בפניהם של המצילים.

מר אשכול שולט במדינה מזה למעלה משנתיים. כמה התקרמה הדמוקרטיה מאז?

נאמני-בן-גוריון במנגנון החלפו בנאמני-אשכול. זה נכון, מה עוד?

האם בוטל אפילו חוק אחד ממאות חוקי-היכושי השורצים במדינה? לא.

האם בוטלו חוקי-החירום? לא.

האם נעשה אפילו רמז של צעד לקראת חקיקת חוקה? להיפך, ממשלת אשכול פסלה רעיון זה בפירוש ובפה מלא.

האם בוטל, או אפילו הוחלש, המימשל הצבאי? להיפך. במסווה של „הקלות“, הוא הוחמר. וכיום הוא מנוצל בלי כל בוששה במערכת-הבטחון לטובת מפא"י.

האם מוגרה הכפייה הדתית? להיפך. מי עולם לא התקדמה בקצב כה מסחרר כמו בימי שלטונו של אשכול.

האם התקדם עניין השלום? להיפך: השערוריה ההיסטורית של החבלה ביוזמת בור-גיבה אירעה בימי אשכול, ובהנהגתו.

האם התעדנו השיטות של מנגנון-החושך? להיפך. האיש שהמציא שיטות אלה, שהקים בארץ בולשת פוליטית, שהנהיג את ההאזנה לשיחות יריבים פוליטיים (כמו מאיר יערי), את הבילוש אחריהם ואת העיקוב אחרי מעשיהם — הפך עתה יועצו האינטימי ביותר של אשכול. שמו איסר הראל.

זה סורה היום! שים לב לתמונה זו. היא צולמה החודש, ביום הולדתו של בן-גוריון, בעצם הימים בהם הניעה מלחמת ההשמצות בין מפא"י ורפ"י לשיאה. שרגא נצר, איש מפא"י, צוחק עם שמעון פרס (באמצע) ועם דויד בן-גוריון בבידוד ובעליצות. על מי הם צוחקים? עלי, איש את"א?

ולבסוף באה פרשת „חוק לשון הרע“.

★ ★ ★

אגיד לך בגלוי, עמנואל: בפרשה זו הגעת לברירה, המטילה גם עליך צל כבד.

אתה יודע שזוהו חוק-תועבה. אמרת זאת בעצמך. וכל תונאי ישראל, ביניהם משרתי מפא"י, הכריזו על כך סה אחר.

והנה אתה בא ומעמיד פנים כאילו היתה זאת טעות מצערת, כאילו התחלק אשכול על קליפה של בננה.

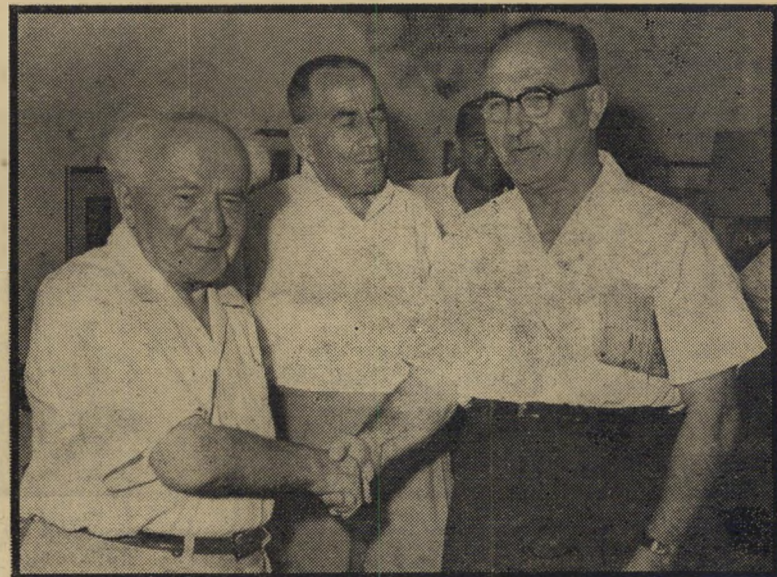
הם כשהם היו בממשלה ושלטו ברוב מערכות המדינה — איך אתה נבחל מהם כעת, כשהם מקימים מפלגה חסרת-סיכויים?

האם בהלתך לא באה קצת באיחור וקצת בהגומה?

האם אינה מנוצלת לרעה על-ידי מנגנון ציני, לשם ממורת אחי-רות לגמרי?

★ ★ ★

אתה אומר: צריכים לתמוך באשכול, כדי להציל את הדמוקרטיה מפני בן-גוריון. אחרי שראינו כי בן-גוריון שוב אינו

זה היה אתמול לוי אשכול לחץ את ידו של דויד בן-גוריון. באמצע שותפות של אינטרסים איחדה את כל פלגי מפא"י למרות השנאות ששררו ביניהם. בן-גוריון מינה את לוי אשכול כיושב-ראש, אחרי שזה מילא תפקיד מרכזי בהדחת לבון.

סאציה ממוקפת?

האם אתה, עמנואל, חשתי אז לעוררנו, כדי להגן על הדמוקרטיה? האם הצעת לנו תמיכה וסעד, כאשר עמדנו, בודדים ומגורשים, מול העוצמה האדירה של מנגנוני-החושך, הטרקסטים הכלכליים של מפא"י וכל מערכת-הבטחון?

איני מזכיר נשכחות כדי להתפאר. אני מזכיר את הדברים כדי להוכיח שאנחנו מומחים במאבק חים במאבק זה, אליו הצטרפת אתה זה עתה.

ומכיוון שאנחנו מומחים במאבק זה, ומפני שלנו יש בו ותק שאין לשום אדם אחר — חייב אתה לשקול בריצינות את הערכותינו גם כיום. הן מבוססות על ניתוח ענייני וצונני.

★ ★ ★

ךכבן — מה השתנה מאז 1956? איך התפתחו הדברים מאז?

הטוטאליטאריזם דאז לא הפכו דמוקראטיים היום. פרס ודיין, קולק ואלמוג נשארו בדיוק כפי שהיו: שואסי מלחמה והרפתקות מבחוק, שואפי דיקטטורה ימנית (בהסתואה שמאלית) מבית.

אך משהו יסודי מאד השתנה: יכולתם להגשים את מזימותיהם הצטמצמה מאד.

עתה למסקנה שאין להשאיר את הפוליטיקה לפוליטיקאים.

אני יודע שכמה מחברייך במסגרת את"א הם קארייריסטים, היוזעים כי מעשיהם נרשמים באיזשהו מקום, ושיבואו באתר הימים על שרמם. מי בצורת פרס ממשלתי, מי ביצורת רשיון, מי בצורת משרה מתאימה. יש ביניהם הרואים באת"א הזדמנות מצוינת כדי להדפטר בכבוד משיכותם רבת-השנים למפ"ם ואפילו למק"י, ששוב אינה כדאית ביותר. למען הצלת הדמוקרטיה עב-רו עתה למפא"י. יבושם להם.

אך אתה אינך כזה. אתה הגעת לשורות את"א בכנות ובתום-לב.

תוסיף — אין תכונה יפה מדי מנה. אך היוהר לך, עמנואל, מפני הפיכת תוסיף-לב לתמימות.

אנשים תמימים גרמו לאסונות רבים בחיים המדיניים. הם עלולים לגרום להרבה אסונות גם בישראל. דווקא מפני שהם „ירוקים“ בשטח זה, ואינם מנוסים די צורכם כדי להבחין בין צל-הרים להרים.

לכן, הבה ונבדוק את הדברים בתוסיף-לב — אבל בלי תמימות.

★ ★ ★

אתה רואה כדויד בן-גוריון ובעריה, אנשי רפ"י, את הסכנה העיקרית למדינה בשעה זו.